

ZAČELO SE JE Z NAVIDEZ NEDOLŽNIM NESPORAZUMOM GROŠELJ-ČESEN

DVA ALPINISTIČNA TABORA

MARJAN RAZTRESEN

Afere, ki so doslej pretresale slovenski šport, so se vedno izognile alpinizmu: to na koncu koncev sploh ni bil pravi šport, ampak viteško delovanje človeka v naravi, ki je dojel filozofijo plezanja po težko dostopnih stenah in na vrhove posebno težko dostopnih gorá.

Pa se je letos začelo dogajati tudi v doslej nedotakljivem alpinizmu popolnoma isto, kar se je doslej dogajalo v malone vseh drugih športih: čisto vse v tem športu vendarle ni bilo popolnoma viteško, ker ljudje po svoji naravi pač niso vsi do vseh podrobnosti vitezi, le da so bili nekateri dogodki skrbno skriti pred očmi javnosti, ker ta javnost pač ni bila posvečena v posvečene zadeve alpinizma.

Nesporazumi so med alpinisti vedno bili, vendar so jih bodisi prikrivali bodisi z najrazličnejšimi načini, tudi političnimi, tajili, kot da jih nikoli ni bilo. Generacije alpinistov so molčale, ker so se preprosto bale: čeprav so bili na skoraj vsaki odpravi v tuja gorstva med alpinisti nesporazumi, kar je na koncu koncev razumljivo, saj so na vsaki ekspediciji izjemne razmere, izjemni napori in z vseh vetrov zbrana družčina, niti najhujših sporov po vrnitvi v domovino niso obešali na velik zvon: predvsem zato, ker se je vedelo, da bi si vsak kritik z javno objavo za vse

Tomo Česen, Marko Prezelj, Janez Jeglič in Andrej Štremfelj na tiskovni konferenci v ljubljanskem hotelu Union: javnosti so jasno povedali, kakšno je njihovo mnenje o KOTG

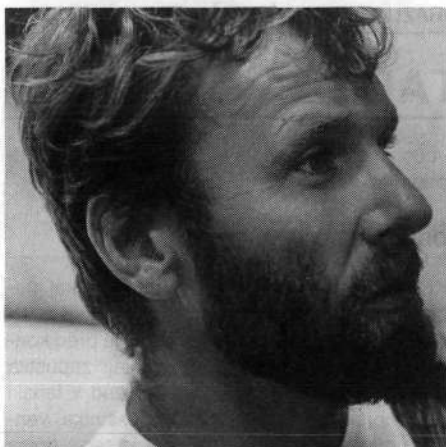
večne čase zapri vrata v svet slovenskega odpravarstva.

ODHOD IZPOD HIMALAJE

Konec lanskega leta se je zgodilo nekaj nepričakovanega: skupina predvsem mlajših alpinistov, ki so se počutili prevarani, je pred koncem akcije na Anapurni v Himalaji zapustila bazni tabor, kar je bilo sicer opisano v lanskim decembrski številki Planinskega vestnika, vendar povprečen bralec ni mogel iz tega opisa razbrati, da gre za tako hude nesporazume. V letošnji januarski številki PV je alpinist **Viki Grošelj** napisal, kako je razočaran nad mladimi plezanci, ki so skorajda brez slovesa odšli iz baznega tabora, ne da bi poskusili uresničiti naloge te odprave, v letošnji marčni številki PV pa je mladi alpinist **Miha Kajzelj** postavil svojo alpinistično kariero in kariero svojih kolegov na kocko: brez dlake na jeziku je povedal, za kaj je po njegovem mnenju v bistvu šlo na tej odpravi, kakšna je politika Komisije za odprave v tuja gorstva pri Planinski zvezi Slovenije in kaj mladi alpinisti zamerijo vodstvu Komisije.

Potem se je zadeva začela razpletati z bliskovito hitrostjo. Kranjski alpinist **Tomo Česen** je na enem od javnih žrebanj za akcijo Podarim-dobim na slovenski televiziji povedal, da akcija »8000 plus«
Vikija Grošlja ne sodi med prvenstvene naloge slovenskega alpinizma, ker da plezanje po »normalnih«
smereh na osemti-

In še ena resnica o Anapurni

Z neresničnim in žaljivim pisanjem **M. Kajzelja**, objavljenim v Planinskem vestniku, marec 1993, pod naslovom »Še ena resnica o Anapurni«, sploh ne mislim polemizirati,

ker bi to v tem primeru pomenilo pristajati na nizkotnosti in podtikanja avtorja in podpisnikov članka.

Kdo, kaj in koliko dela je opravil na odpravi Anapurna 1992, bo argumentirano povedal vodja odprave.

O avtorju omenjenega članka in spodaj podpisanih pa le tri pripombe.

- Pri enem od napenjanj fiksnih vrvi nad taborom dva, ki naj bi ga opravili **Božič, Kajzelj** in jaz, je na prvem nevarnem in težkem delu Kajzelj dobesedno pobegnul v dolino. V edini plus mu štejem vsaj to, da nama je svoj strah odkrito priznal. Sama sva potem napela dobrih 200 metrov vrvi v težkem in nevarnem terenu.

To je omenjeni seveda pozabil. Zato lahko sedaj doma, iz varne razdalje, piše neresnice in krivi druge za svoj pobeg in pobeg drugih iz baze, medtem ko so nekateri še poskušali kaj narediti, ker odprave še ni bilo konec.

sočake zdaj ne pomeni isto, kot je pred leti, ko en sam človek vseh 14 osemtisočakov še ni preplezal in ko se je Viki Grošel odločil za to svojo akcijo. Že nekaj dni pozneje je sledil odgovor, ki je bil menda načrtovan že precej pred tem: Planinska zveza Slovenije naj bi imenovala posebno komisijo, ki naj bi raziskala, kako je bilo mogoče, da je Tomo Česen pred kakšnima dvema letoma dal francoski reviji Vertical v objavo vsaj dva diapozitiva Vikija Grošlja, ki ju je pravi avtor posnel na himalajskem osemtisočaku Lotseju, Česen pa je bil v reviji podpisan kot avtor obeh fotografij.

Pa niti ta reakcija ne bi bila šokantna, saj je Viki Grošel svoje pismo lastnoročno oddal tajniku Planinske zveze Slovenije (še prej pa si je dal narediti kakšno fotokopijo), če se to pismo že naslednje jutro ne bi znašlo na mizah nekaterih slovenskih novinarjev, ki so zadevo seveda zagrabili z obema rokama: tudi v slovenskem alpinizmu so začeli padati tabuji.

BISTVA SO V PISMIH

V tem pismu (do zaključka redakcije uradno še ni znano, kdo je bil pošiljatelj) Viki Grošel hoče odgovor na vprašanje o morali tega dejanja: poslati v tujino delo nekoga drugega, ga podpisati s svojim imenom in ga uporabiti kot dokaz za svoje dobro opravljeno delo. Resnici na ljubo je treba povedati, da je Grošel to svoje pismo prvotno namenil slovenski javnosti, vendar se je pozneje odločil, naj bi o morali in nemorali tega početja odločala le posebna komisija pri PZS.

Brž ko so slovenski mediji reagirali, se je začel

klobčič bliskovito razpletati. Tomo Česen je za Slovenske novice še isti dan, letošnjega 1. aprila, odkril dotlej neznan podrobnost: **H. Adams Carter**, urednik osrednje ameriške alpinistične revije The American Alpine Journal, mu je že pred časom pisal pismo, ki naj bi bilo dokaz Česnovnega vzpona na osemtisočak Lotse aprila leta 1990. **Wally Berg** in **Scott Fischer**, ameriška alpinista, sta se maja leta 1990 po vzponu na Lotse vrnila v Katmandu, se oglasila pri znameniti Angležinji **Elizabeth Hawley** in ji natančno razložila vsako podrobnost, ki sta jo opazila na vrhu gore in tik pod njim. To si je Angležinja zabeležila v svojo himalajsko kroniko in te podatke primerjala s tistimi, ki jih ji je dal malo pred tem Tomo Česen, ko se je brez materialnih dokazov, se pravi brez dobrih fotografij, vrnil iz vrha gore, kamor je bil priplezal po grozljivi in sloviti južni steni čisto sam in seveda v alpskem slogu, kar so mu kmalu potem izpodbijali v francoski reviji Vertical. Podatki obeh Američanov so se do vseh podrobnosti ujemali s Česnovimi, kar je urednik Carter sporočil Tomu Česnu v Kranj v začetku letošnjega februarja.

UPORNIKI Z RAZLOGOM ALI BREZ?

Začelo se je z dvomi o pravilni izbiri slovenskih alpinističnih odpravarskih ciljev, kar so sprožili mladi alpinisti v Planinskem vestniku, pravi plaz je sprožil Viki Grošel oziroma doslej še neznan pošiljatelj njegovega pisma, namenjenega samo Planinski zvezi Slovenije, vsej slovenski javnosti, v katerem sprašuje o moralnosti Česnovnega početja, ko je hotel svoj podvig na Lot-

• O »strokovnem« očitku omenjene skupine, da moja akcija 8000+ v okviru vrhunskega alpinizma pomeni zavajanje slovenske javnosti, pa dovolj pove podatek, da šesterica od osmih podpisanih še nikoli ni dosegla višine 8000 metrov. Eden od preostale dvojice ima osvojen en osem-tisočak (poskušal pa je na sedmih odpravah), drugi ima prav tako osvojen en osem-tisočak, poskušal pa je na treh.

• Ker podpisnike omenjenega članka skrbi zavajanje slovenske javnosti, moram povedati še nekaj o njihovem odnosu do te javnosti.

Eden izmed njih mi je pojasnil, da so mi še najbolj zamerili, da sem svoje - zanje neprijetne - poglede na odpravo na Anapurno dal v objavo Planinskemu vestniku. Citiram njegove besede: »Zdaj bodo pa o tem ti planinčki bralili!«

Viki Grošelj

seju dokumentirati s tujimi, se pravi Grošljevim fotografijami.

Že naslednji dan, 2. aprila, je v javnih glasilih odgovoril vodja Komisije za odprave v tuja gorstva (KOTG) **Tone Škarja**, ki je v 12 točkah najprej razložil, kako je vseskozi zagovarjal in branil Česnovo plezanje na Lotse, ki je zadnji mejnik v svetovnem alpinizmu, potem pa izrazil

prizadetost zaradi »Česnove brezprizivne in sovražne sodbe o Grošljevem načrtu« plezanja na vseh 14 osem-tisočakov, kolikor jih je na našem planetu.

Istega 2. aprila letos, ko je bilo objavljeno to Škarjevo pismo, se je v Domžalah sestala skupina 19 slovenskih vrhunskih alpinistov in sestavila »odprto pismo javnosti ob poskusu izničenja slovenskega vrhunskega alpinizma«. V njem je med drugim zapisano, da »mnenje kateregakoli od nas je enako mnenju Toma Česna, da cilj sodobnega vrhunskega alpinizma ni več zbiranje osem-tisočakov po najlažjih smereh«, ampak »reševanje vedno težjih problemov v stenah svetovnih gorstev z vzponi v alpskem slogu, s solo vzponi, z zimskimi vzponi, z ekstremnimi smučskimi spusti itd.«

Ta skupina je 6. aprila v ljubljanskem hotelu Union sklicala tiskovno konferenco, na kateri so bili poleg Toma Česna in ob večini mladih vrhunskih alpinistov tudi nekateri njihovi kolegi srednje generacije, tudi **Stane Belak-Štrauf**, **Andrej Štremfelj**, **Filip Bence**, **Silvo Karo**, **Janez Jeglič** in **Pavle Kozjek**, enakega mnenja kot oni pa so tudi **Franček Knez**, **Marija Štremfelj** in **Iztok Tomazin**, ki niso bili na konferenci. Novinarjem so glasno in jasno povedali, kakšno je njihovo mnenje o Komisiji za odprave v tuja gorstva, od katere so velik del odvisni pri svojem športnem udejstvovanju: KOTG pri PZS je nazadnjaška organizacija, v enem samem človeku, ki je vodja te komisije, je

namesto komentarja

ODKRIVANJE VSEH RESNIC

Ali je to posledica družbenih in političnih sprememb pri nas ali pa je naposled dorašla generacija, ki hoče stvari postaviti na svoje mesto?

Verjetno se je oboje zgodilo hkrati: ta generacija, ki je zdaj prišla do besede, ki se je pravzaprav začela javno oglašati, v podzavesti nima vsajenega strahu in bogaboječnosti (v prenesenem pomenu besede): ta generacija ni nikoli doživela, da bi ji bilo zagroženo s hudimi posledicami, če bi si drznila povedati kaj takega, kar ne bi bilo všeč oblasti. Tako neobremenjeno daje svoje zamisli v javno obravnavo: vse niso dozorele in dobre, marsikatere pa je vredna premisleka in uresničitve.

Vse to seveda velja tudi za razmere v slovenski planinski organizaciji: tisto, kar reče vodstvo, ni nujno najboljše in lahko temu vsakdo ugovarja in poskuša (z argumenti)

izpodbijati, dovoljeno se je dotakniti celo vsakega dosedanjega tabuja in ga postaviti na drugačno, objektivno ustrežnejše mesto, dovoljeno (in celo zaželeno) je nekatere do sedaj veljavne resnice objektivizirati in zamenjati vrstni red prednosti, če se pokaže, da je tako prav, dopustno je pobrskati po nekaterih dogodkih, ki so bili doslej skrbno varovana skrivnost, o kateri so vso resnico vedeli le nekateri posvečeni, večina »navadnih« planincev pa se je morala sprizajzniti s tisto resnico, ki je bila pač uradna.

Planinski vestnik pri takšnem odkrivanju druge strani medalje ali še drugačne resnice ne bo cenzor: rad bo objavjal vse poglede na pretekla in sedanja dogajanja, če le ne bodo v nasprotju z zakonom o javnem obveščanju. Potrudil se bo odkriti kakšno resnico, ki doslej ni smela biti znana. Seveda brez podpihovanja maščevalnosti in drugačnih strasti, ki jim je bila slovenska planinska zgodovina priča, vendar jih je znala obdržati na vajetih.

Marjan Rztresen

Izjava

Ob spopadu mnenj, idej in predvsem ljudi na alpinistični sceni ter ob zanimivo obarvanih člankih novinarja (sicer tudi urednika PV) **Marjana Raztresena** v Slovenskih novicah in Delu želim, da zaradi trajnosti problematike PV objavi naslednjo izjavo:

Od 18. leta naprej delam na področju, kjer imam opraviti z denarjem, z ljudmi, ki imajo opravka z denarjem, z napravami, ki odmerjajo denar. Razsojal in odločal sem o pretoku denarja, o obremenitvah in odpisih, dajal uradna mnenja o primernosti ali neprimernosti dragih naprav za javno uporabo itd. Vedno sem delal izključno po svoji vesti, znanju in zakonito; vse tisto, kar sodi v »sivo« ali še »temnejše« področje, je bilo vedno in v vseh primerih zunaj mojega razmišljanja in ravnanja.

Na področju alpinizma, GRS in alpinističnih odprav delam tudi organizacijsko od svojega 20. leta. Vsa sredstva sem vedno zbiral in uporabljal izključno za akcije. Večino idej za zagotavljanje materialne osnove vrhunskega alpinizma s področja KOTG sem moral uresničiti sam. Nikoli(!) nisem imel nobenega osebnega sponzorja, nikoli(!) nisem sam vzel nobenega denarja zase, nikoli(!) nisem vzel ali dobil nobene provizije, nikoli(!) nobene podkupnine. Na vseh odpravah sem vse dobrote delil s člani, večino tegob pa pobral sam.

Denar je bil zame vedno samo sredstvo za izpeljavo podjetja. Niti enkrat nisem niti bežno pomislil, kaj bi šop bankovcev utegnil pomeniti meni osebno. V tem pogledu sem absolutno čist. Kot sebi lahko zaupam še dvema ali trem ljudem, ki se ukvarjajo s Himalajo. Morda je še kdo, a ga ne poznam dovolj dobro. Na svojo veliko žalost pa vi-

dim, da sta pohlep in napuh vse prepogosti vodili ravnanju tudi alpinistov.

Hvaležen sem mojemu predsedniku za izjavo o brežhibnih obračunih, a iz nerazvite dežele, kjer se posluje skoraj izključno z gotovino, lahko prenesete kakršenkoli brežhiben papir. Osnovno jamstvo sem jaz sam.

Obžalujem, da sem moral dati to izjavo, ker jo imam tudi za neke vrste izraza napuha. A drugega načina za ublažitev packe se nisem mogel domisliti. Tolaži me le misel, da sem na kakem drugem področju manj brežhiben.

Načelnik KOTG
Tone Škarja

Opomba urednika: Ta izjava se ne nanaša na noben prispevek ali obtožbo, objavljeno v Planinskem vestniku; namenjena je predvsem drugim glasilom, ki so o takih rečeh pisala. Ker pa je **Tone Škarja** izrecno želel, da je ta njegova izjava tudi v Planinskem vestniku, jo objavljamo.

skoncentrirana vsa oblast, o vsem v komisiji odloča vodja Tone Škarja, ki je avtokrat, vsi poskusi zadnjih let, da bi se stanje uredilo, so pripeljali v najboljšem primeru do kompromisov, ki niso bili koristni za slovenski vrhunski alpinizem, miselnost KOTG je bila zadnja leta čisto nasprotna miselnosti vrhunskih alpinistov v Sloveniji, kajti o ciljih osrednjih slovenskih alpinističnih odprav je odločala le KOTG, pri soodločanju pa vrhunski slovenski alpinisti niso imeli nobene besede.

Na tej tiskovni konferenci ni nihče od prisotnih Vikiju Grošlju odrekal velikanskih zaslug, ki jih ima za slovenski alpinizem, niti ni hotel omalovaževati njegovega plezanja na osemtisočake: vsak vzpon na tako visoko goro je podvig, ki se

mu je treba odkriti, vendar dandanašnji to ni več vrhunski alpinistični dosežek.

V tem dvoboju mnenj sploh ne gre za dvojno miselnost, ampak za dvojno vrednotenje, za dva pogleda in za dve vrsti dejavnosti v gorskem svetu: Viki Grošelj se je odločil za plezanje na osemtisočake, nekateri drugi za himalajske in druge stene, ki jih doslej še ni nihče preplezal. Ob teh pogledih na alpinizem je kajpada treba pustiti, da cvetejo vsi cvetovi, nekdo pa mora objektivno oceniti, kaj ima pri tem ob razmeroma skromnih denarnih spodbudah prednost.

Že pred tem je reagirala tudi slovenska krovna planinska organizacija, ki je od tajnika PZS **Janka Pribošiča** zahtevala, naj razišče in

predsedstvu PZS dá poročilo o tem, kako je iz pisarne PZS prišlo na novinarske mize pismo Vikija Grošlja, posebna komisija, v kateri so **Aleksander Čičerov** kot predsednik, kot člani pa **Janez Jeglič**, **Stane Belak-Šrauf**, **Franci Savenc** in inž. **Bojan Pollak**, pa naj razsodi o obtožbah iz pisma, ki ga je napisal Viki Grošelj. Do zaključka redakcije smo zvedeli, da se je komisija sestala le enkrat, da je iz nje izstopil Franci Savenc in da še ni sprejela stališča, ker še ne pozna vseh podrobnosti.

Medtem ko člani komisije preučujejo razmere, ki so pripeljale do teh alpinističnih zapletov, se v zadevi javno oglašajo tako neposredno prizadeti kot nekateri drugi, ki hočejo mešati te alpinistične štrene. Nekateri slovenski časniki so na velikonočni ponedeljek dobili anonimno pismo, pod katerim je bil (s pisalnim strojem) podpisan predsednik PZS **Andrej Brvar** in na ka-

terem je bil tudi (fotokopiran) žig iz pisarne Planinske zveze Slovenije. Neznani pisec (predsednik Brvar ni bil, to je osebno povedal) očita načelniku KOTG nekatera skorajda kriminalna dejanja, ki naj bi jih novinarji raziskali.

Med slovenskimi alpinisti - o tem ni nobenega dvoma - močno vre. Morda je celo prav tako. Ko se bodo stvari do konca razčistile, ko bodo vrhunski alpinisti naposled soodločali o vrhunskih slovenskih alpinističnih ciljih, ko bo za do-ločen del denarja lahko vsak plezal, kamor in kakor bo hotel, ko bodo stvari pojasnjene, ko bo vsak lahko drugemu odkrito pogledal v oči, bo slovenski alpinizem nemara spet dobil krila, ki so mu zdaj zaradi teh peripetij vsaj nekoliko porezana.

Planinski vestnik bo o razpletu te afere še podrobno poročal.

POGOVORI DAJEJO UPANJE, DA SE BO NEKAJ PREMAKNILO

SABLJANJE NA ALPINISTIČNI SCENI

ANDREJ BRVAR

Polemika, ki se je razvila okrog odkritja, da je **Tomo Česen** podkrepil svoj vzpon na Lotse v francoski alpinistični reviji Vertical št. 28 leta 1990 s fotografijama **Vikija Grošlja**, je odkrila javnosti več problemov in značilnosti alpinizma.

Polemika se je razplamtela tako silovito zato, ker je ušla nadzoru. Reakcij vpletenih ni bilo mogoče nadzorovati in usmerjati tisti hip, ko je sporočilo, ki ga je Viki Grošelj prinesel na Planinsko zvezo Slovenije, »ušlo« v javnost. Ta trenutek pustimo ob strani, kdo od protagonistov je bil najbolj zainteresiran, da prvi sproži vihar v javnosti. Bolj pomembno je spoznanje, da sta oba alpinista, potegnjena v polemiko, dokazala, da so vrhunski ustvarjalci **svojo stvar** pripravljene z vso silovitostjo in energijo, ki jo imajo, braniti do poslednjega vlakna. Pri tem so tudi pripravljeni zamižati na eno oko. Samo tako si lahko razlagamo ravnanje Toma Česna, ki je pristal na zlorabo tujega diapozitiva v obdobju, ko je branil svoj vrhunski vzpon na Lotse. In v ta kontekst tudi lahko umestimo špekulacije o časovnem sovpadanju afere z jasno izraženimi dvomi, da Grošljev načrt, ki ga podpira Komisija za odprave v tuja gorstva, ni vrhunski cilj, pač pa njegov osebni konjiček.

PRVE TAKTIČNE NAPAKE

Česen se je polemike lotil nerodno, čeprav je imel na razpolago nekaj časa. To preseneča, saj je profesionallec v pravem pomenu besede. Lotse je medijsko dobro vnovčil, pa tudi alpini-

zem mu je že nekaj časa poklic. V Slovenskih novicah je pripravljano razkritje, ki pa zavoljo pricurjanega sporočila to ni bilo, začel s silovito protiobrambo, ko ga ni odkrito še nihče napadel: »Česen brani vzpon«. V članku je mimogrede pahnil na drugi breg Grošlja in Škarjo; prvega z vprašanjem »Mar tudi Viki Grošelj dvomi o Lotseju«, drugega pa s »Kakšne karte igra **Tone Škarja**, prvi mož slovenskega odpravarstva«. Oba izzvana sta se odzvala in pričla smo bili plesu pisem, tiskovnih konferenc, pojasnil in sporočil. Ugibamo samo lahko, ali ni Česen naredil taktične napake, kajti zaveznike v svojem boju bo verjetno še potreboval. Morda se je z dodatnim dokazom, ki ga je dobil v obliki pisma iz Amerike, počutil dovolj močnega, da je ubral take korake. Dvom o Lotseju pred leti ni vzniknil na slovenskih tleh, pač pa med alpinističnimi velesilami. Končno sodbo in piko na i bodo dale predvsem te. Slovenski alpinizem si je v teh nekaj letih sicer okrepil svoj vpliv na mednarodno alpinistično javnost, vendar so naši uspehi ta hip še vedno večji kot pa naš vpliv med alpinističnimi krogi. Če velikim zado- stuje beseda, da se jim verjame, morajo majhni premagati tudi zavist in nejevernost velikih.

Razkritje afere z diapozitivi je sovpadalo s pričakovano polemiko po Česnovi oceni Grošljevih podvigov v TV oddaji Podarim-dobim in Škarjevem posegu zgovornega naslova Alpinizem s sabljo. Ker je bil Česen out, so bili aktivirani vrhunski alpinisti, ki so se očitno postavili na njegovo stran, obenem pa odprli tudi nekatera relevantna vprašanja in zahteve. Če je en